

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

SAIDA ZUNNUNOVA

HAYOTI VA IJODINI O‘RGANISH BO‘YICHA

Dastur va uslubiy qo‘llanma

Toshkent – 2020

Mazkur dastur va uslubiy qo‘llanma serqirra ijodkor Saida Zunnunovaning hayoti va ijodini oliy ta‘lim muassasalarida o‘qitish uchun ishlab chiqildi.

Unda Saida Zunnunova hayoti va ijodining barcha jabhalari qamrab olindi. Uslubiy qo‘llanmaning qismlarida shoira hayoti va faoliyatiga doir ma‘lumotlar mavjud manbalar asosida yoritib berildi. Shoira asarlarida ilgari surilgan g‘oyalar o‘z davri adabiy va ijtimoiy muhiti, ijodkor shaxsiyati bilan o‘zaro muqoyasada yoritildi. Shuningdek, Saida Zunnunova hayoti va ijodining bugungi kundagi ahamiyati, yoshlar tarbiyasidagi o‘rni masalalarga ham alohida e‘tibor qaratildi.

Mazkur dastur va uslubiy qo‘llanma Saida Zunnunova hayoti va ijodini o‘rganish yuzasidan o‘quv mashg‘ulotlarini olib boruvchi oliy ta‘lim muassasalarining professor-o‘qituvchilari uchun mo‘ljallangan.

Mas‘ul muharrir:

Shuhrat Sirojiddinov,
filologiya fanlari doktori,
professor

Tuzuvchi:

Shahnoza Ergasheva,
filologiya fanlari nomzodi,
dotsent

Taqrizchi:

Xurshida Hamroqulova,
filologiya fanlari doktori,
dotsent

Mazkur uslubiy qo‘llanma Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2020-yil 21-avgustdagi 1-sonli yig‘ilishida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan.

I. KIRISH

Saida Zunnunova hayoti va ijodini o‘qitish bo‘yicha dastur oliy ta‘lim muassasalari uchun mo‘ljallangan. Unda mazkur kusning maqsadi, vazifalari va mazmuni ifodalangan bo‘lib, shoira hayotining ibratli jihatlari, she‘riyati, nasri, hajviy, dramatik va publisistik asarlari, badiiy mahorati, ma‘naviy-ma‘rifiy soha rivojiga qo‘shgan hissasi yoritilgan. Ularni singdirish dasturda belgilangan mavzular bo‘yicha o‘tiladigan turkum mashg‘ulotlar orqali amalga oshiriladi.

II. FAKULTATIV O‘QUV KURSINING MAQSADI

Talaba-yoshlarda milliy qadriyatlarga hurmat ruhini tarbiyalash, ajdodlarimiz bosib o‘tgan hayot yo‘lini o‘rnak sifatida ko‘rsatish, Saida Zunnunova hayoti va ijodini o‘rganishning zaruriyatini tushuntirish, XX asr o‘zbek adabiyoti va ijtimoiy hayotida kechgan murakkab jarayonlarni shoira faoliyati misolida ochib berish, Saida Zunnunova hayoti va ijodining bugungi milliy ma‘naviyatimiz, boy madaniy merosimiz rivojida, yoshlar tarbiyasida tutgan o‘rnini asoslashdan iborat.

III. FAKULTATIV O‘QUV KURSINING VAZIFALARI

Qo‘yilgan maqsaddan kelib chiqib, o‘quv kursi uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi:

- ilmiy manbalar, xotira va esdaliklar orqali Saida Zunnunovanning hayoti va ijodi haqida ma‘lumot berish;
- shoira qalamiga mansub asarlar, maqola, so‘zboshi, zamondoshlari va shogirdlarining xotiralariga tayangan holda ijodkor shaxsiyatiga xos bo‘lgan eng muhim xususiyatlarni aniqlash, o‘z navbatida, bu xususiyatlarning ijodida, yaratgan qahramonlari tabiatida aks etganligini ko‘rsatish;
- shoira ijodidagi kurashchan qahramon muammosini yoritish;
- haqiqat va adolat mavzularining badiiy talqinida ijodkor biografiyasining ta‘sirini misollar yordamida dalillash;
- Saida Zunnunova ijodida oila, ayol baxti va farzand mavzusiga e‘tiborning kuchliligi hamda uning sabablarini aniqlash;
- ijodkorning adabiy-estetik ideali va davr voqeliklariga munosabatini muayyan asarlar tahlili orqali ko‘rsatish;
- shoira dostonlarining badiiy xususiyatlarini, ularda shaxs va davr dramasi talqini masalasini o‘rganish;
- adiba ijodining o‘ziga xosligini zamondosh shoirlar ijodi bilan muqoyasada ko‘rsatib berish;
- tahlil, talqin, kuzatishlarni umumlashtirib, zarur xulosalar chiqarish.

IV. FAKULTATIV O‘QUV KURSINI O‘ZLASHTIRISHGA QO‘YILADIGAN TALABLAR

Kurs yakunida talaba:

- Saida Zunnunova hayoti va ijodiga oid ma’lumotlarni;
- shoira ijodining o‘ziga xos xususiyatlarini;
- adiba ijodining bugungi kundagi ahamiyatini **bilish**;
- Saida Zunnunova asarlarini o‘qib tahlil qilish;
- shoira asarlarining badiiyati yuzasidan mulohaza yuritish;
- kurs davomida olgan bilimlarini amalda qo‘llashga yo‘naltirish

ko‘nikmalariga ega bo‘lish;

- kurs davomida olgan nazariy bilimlari va ko‘nikmalarini amalda qo‘llay olish;

- shoira asarlari yuzasidan chiqargan xulosalarini amaliyotga tatbiq etish **malakasiga;**

- kurs davomida olgan nazariy bilimlarini, egallagan ko‘nikma va malakalarini amaliyotda qo‘llash;

- tahlil qilish hamda kundalik va kasbiy faoliyatda foydalanish **kompetensiyasiga ega bo‘lishi lozim.**

V. FAKULTATIV O‘QUV KURSINING BOSHQA FANLAR BILAN BOG‘LIQLIGI

Fakultativ o‘quv kursi – “O‘zbek adabiyoti tarixi”, “Badiiy tahlil asoslari”, “Pedagogika”, “Tarix”, “Madaniyatshunoslik”, “Siyosatshunoslik”, “Milliy g‘oya va mafkura” va boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan o‘zaro aloqador hisoblanadi.

VI. FAKULTATIV O‘QUV KURSINING HAJMI VA MAZMUNI

Fakultativ o‘quv kursining hajmi:

№	Mashg‘ulot turi	Ajratilgan soat
1	Ma’ruza	8
2	Muloqot	4
3	Munozara	4
4	Taqdimot	4
	JAMI:	20

Mashg‘ulotlarning mavzulari, mazmuni, kutiladigan natija va ularga ajratilgan soatlarning miqdori:

	Mavzular	Mazmuni	Kutiladigan natija	soat
	MA’RUZALAR			8
1	Saida Zunnunovaning hayoti va ijodiy	Saida Zunnunova hayoti va ijodi, u yashagan davr ijtimoiy-siyosiy jarayon-	Shoira hayoti va ijodi haqida tushuncha hosil qiladilar. XX asrning ikkinchi yarmi-	2

	merosi haqida umumiy ma'lumot	lari haqida ma'lumot beriladi. Shoira hayoti va ijodini o'rganishning ahamiyati tushuntiriladi. Shoira adabiyot olamiga kirib kelishi, ijodkor sifatida shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatgan omillar izohlanadi.	dagi ijtimoiy-siyosiy va adabiy jarayonlar haqida tasavvurga ega bo'ladilar. Shoira adabiyot olamiga kirib kelishi, ijodkor va shaxs sifatida shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatgan omillar haqida ma'lumot oladilar.	
2	Shoira she'riyatining mavzular ko'lami, badiiyati va lirik qahramoni	Shoira she'riyatining o'ziga xosligi, mavzular ko'lami, badiiyati va lirik qahramoni tabiati haqida ma'lumot beriladi. Qo'yilgan masalalar muayyan she'riy asarlar tahlili misolida tushuntiriladi.	Shoira she'riyatining o'ziga xosligi, mavzular ko'lami, badiiyati va lirik qahramoni tabiati haqida ma'lumotga ega bo'ladilar. Qo'yilgan masalalarni muayyan she'riy asarlar tahlili orqali anglab yetadilar.	2
3	Saida Zunnunova dostonlarida davr fojialari talqini	Saida Zunnunova qalamiga mansub dostonlar haqida ma'lumot beriladi. Shoira dostonlarida ilgari surilgan g'oyalar, davr dramalari talqini asarlar tahlili orqali tushuntiriladi. Shoira dostonlari zamon-dosh shoirlarning ushbu janrdagi asarlari bilan o'zaro qiyoslanadi.	Saida Zunnunova qalamiga mansub dostonlar haqida ma'lumot oladilar. Shoira dostonlarida ilgari surilgan g'oyalar, davr dramalari talqini masalalarini asarlar tahlili orqali tushunadilar. Shoira dostonlari zamon-dosh shoirlarning ushbu janrdagi asarlaridan qaysi jihatlariga ko'ra farqlanishini bilib oladilar.	2
4	Saida Zunnunovanning nasriy asarlari. "So'qmoqlar" qissasi	Saida Zunnunovanning hikoya, hajv, qissa janrlaridagi asarlari tahlil qilinadi. Adiba nasriy asarlarining mavzulari, ularda ilgari surilgan g'oyalar, obrazlar ko'lami haqida ma'lumot beriladi. "So'qmoqlar" qissasining murakkab taqdiri haqida tushuncha hosil qilinadi.	Saida Zunnunovanning hikoya, hajv, qissa janrlaridagi asarlari haqida tasavvurga ega bo'ladilar. Adiba nasriy asarlarining mavzulari, ularda ilgari surilgan g'oyalar, obrazlar ko'lami haqida ma'lumot oladilar. "So'qmoqlar" qissasining murakkab taqdiri haqida tushuncha hosil qiladilar.	2
SUHBAT-MULOQOTLAR				4
1	Saida Zunnunova zamondoshlari	Yaqinlari (Said Ahmad va Nodira Said Ahmad qizi), zamondoshlari (ustozlari,	Yaqinlari, zamondoshlari va shogirdlarining shoira haqidagi xotiralari haqida	2

	xotiralarida	tengdoshlari, hamkasblari) va shogirdlarining shoira haqidagi xotiralar o'rganiladi, tahlil qilinadi. Xotiralarda shoira hayoti va ijodiga, shaxsiyatiga xos bo'lgan asosiy xususiyatlar haqida bahs-munozara tashkil qilinadi.	ma'lumotga ega bo'ladilar. Xotiralar orqali shoira hayoti va ijodiga, shaxsiyatiga xos bo'lgan asosiy xususiyatlar haqida tasavvurga ega bo'ladilar.	
2	Lirik qahramon va shoira shaxsi munosabati	Saida Zunnunova she'riyatining lirik qahramoni shoir shaxsiga yaqin turishi ayrim she'rlar tahlili misolida tushuntiriladi. Shoira lirik qahramonining o'ziga xosligi boshqa ayol ijodkorlar asarlari bilan qiyosiy tahlilda yoritiladi.	Saida Zunnunova she'riyatining lirik qahramoni shoir shaxsiga yaqin turishi haqida ijodkorning ayrim she'rlari tahlili misolida tushuncha hosil qiladilar. Boshqa ayol ijodkorlar asarlari bilan qiyosiy tahlil yordamida shoira lirik qahramonining o'ziga xosligi haqida tasavvurga ega bo'ladilar.	2
MUNOZARALAR				4
1	Saida Zunnunova shaxsiyati va she'riyatining lirik qahramoni muammosi	Kurs davomida o'rganilgan Saida Zunnunova haqidagi xotiralar hamda she'rlarining tahlili orqali talabalar shoira shaxsiyati va lirik qahramoni haqida mulohaza yuritadilar, o'z fikrlarini bayon etadilar, ijodkorning davr va insonlarga bo'lgan munosabatini yoritadilar.	Kurs davomida o'rganilgan Saida Zunnunova haqidagi xotiralar hamda she'rlarining tahlili orqali talabalar da shoira shaxsiyati va lirik qahramon muammosi haqida yaxlit tasavvur hosil bo'ladi. Shu bilan birgalikda ijodkorning davr va insonlarga bo'lgan munosabati haqida tushuncha hosil qiladilar.	2
2	“Bir o‘ylab ko‘raylik” maqolasi tahlili	Maqolani o‘qish va tahlil qilish orqali iste’dod tarbiyasi, ijodkorga munosabat, tanqidchilik mas’uliyati, badiiy asar tili, ona tili va adabiyot darslarini o‘qitishdagi ayrim muammolar haqida bahs-munozara tashkil qilinadi. Maqolada ko‘tarilgan	Maqolani o‘qish va tahlil qilish orqali iste’dod tarbiyasi, ijodkorga munosabat, tanqidchilik mas’uliyati, badiiy asar tili, ona tili va adabiyot darslarini o‘qitishdagi ayrim muammolar haqida bahs-munozaraga kirishadilar. Maqolada ko‘tarilgan muammolarning	2

		muammolarning bugungi ahvoli haqida mulohaza yuritiladi.	bugungi ahvoli haqida mulohaza yuritadilar, ularning yechimi to'g'risida o'z takliflarini beradilar.	
TAQDIMOT				4
1	Saida Zunnunova – hikoyanavis	Saida Zunnunova qalamiga mansub hikoyalar, ularda ilgari surilgan g'oyalar, mavzular ko'lam va obrazlar tahlil qilinadi. Adibaning milliy xarakter yaratishdagi mahorati haqida ma'lumot beriladi.	Saida Zunnunova qalamiga mansub hikoyalar, ularda ilgari surilgan g'oyalar, mavzular ko'lam va obrazlar haqida tasavvurga ega bo'ladilar. Adibaning milliy xarakter yaratishdagi mahorati haqida ma'lumot beriladi.	2
2	Saida Zunnunova va Said Ahmad	Saida Zunnunova va Said Ahmad haqidagi xotiralar, fikrlar o'rganiladi. Said Ahmadning "Yo'qotganlarim va topganlarim" asaridagi shoira haqidagi xotiralar tahlil qilinadi. O'zbek adabiyotidagi "adabiy oilalar" va ularning adabiyot rivojidadagi o'rnini haqida umumiy ma'lumot beriladi.	Saida Zunnunova va Said Ahmad haqidagi xotiralar, fikrlar bilan tanishadilar. Said Ahmadning "Yo'qotganlarim va topganlarim" asaridagi shoira haqidagi xotiralarni tahlil qilib, zarur xulosalarga ega bo'ladilar. O'zbek adabiyotidagi "adabiy oilalar" va ularning adabiyot rivojidadagi o'rnini haqida umumiy ma'lumot beriladi.	2

**VII. “SAIDA ZUNNUNOVA HAYOTI VA IJODI” KURSINI
O‘QITISHNING O‘QUV-USLUBIY TA‘MINOTI**

**“SAIDA ZUNNUNOVA HAYOTI VA IJODI” KURSINING
SILLABUSI**

Fanning qisqacha tavsifi						
OTMning nomi va joylashgan manzili:						
Kafedra:	O‘zbek tili va adabiyoti					
Ta’lim sohasi va yo‘nalishi:						
Fanni (kursni) olib boradigan o‘qituvchi to‘g‘risida ma’lumot:			e-mail:			
Dars vaqti va joyi:			Kursning davomiyligi:			
Individual grafik asosida ishlash vaqti:						
Fanga ajratilgan Soatlar	Auditoriya soatlari				Mustaqil ta’lim:	30
	Ma’ruza:	8	Seminar	12		
Fanning boshqa fanlar bilan bog‘liqligi (prerekvizitlari):	Fakultativ o‘quv kursi – “O‘zbek adabiyoti tarixi”, “badiiy tahlil asoslari”, “Pedagogika”, “Tarix”, “Madaniyatshunoslik”, “Siyosatshunoslik”, “Milliy g‘oya va mafkura” va boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan o‘zaro aloqadorlikda o‘qitiladi.					
Fanning mazmuni						
Kursning maqsad va vazifasi:	<p>Talaba-yoshlarda milliy qadriyatlarga hurmat ruhini tarbiyalash, ajdodlarimiz bosib o‘tgan hayot yo‘lini o‘rnak sifatida ko‘rsatish, Saida Zunnunova hayoti va ijodini o‘rganishning zaruriyatini tushuntirish, XX asr o‘zbek adabiyoti va ijtimoiy hayotida kechgan murakkab jarayonlarni shoira faoliyati misolida ochib berish, Saida Zunnunova hayoti va ijodining bugungi milliy ma’naviyatimiz, boy madaniy merosimiz rivojida, yoshlar tarbiyasida tutgan o‘rnini asoslashdan iborat.</p> <p>Qo‘yilgan maqsaddan kelib chiqib, o‘quv kursi uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ilmiy manbalar, xotira va esdaliklar orqali Saida Zunnunovanning hayoti va ijodi haqida ma’lumot berish; – shoira qalamiga mansub asarlar, maqola, so‘zboshi, 					

	<p>zamondoshlari va shogirdlarining xotiralariga tayangan holda ijodkor shaxsiyatiga xos bo'lgan eng muhim xususiyatlarni aniqlash, o'z navbatida, bu xususiyatlarning ijodida, yaratgan qahramonlari tabiatida aks etganligini ko'rsatish;</p> <ul style="list-style-type: none"> – shoira ijodidagi kurashchan qahramon muammosini yoritish; – haqiqat va adolat mavzularining badiiy talqinida ijodkor biografiyasining ta'sirini misollar yordamida dalillash; – Saida Zunnunova ijodida oila, ayol baxti va farzand mavzusiga e'tiborning kuchliligi hamda uning sabablarini aniqlash; – ijodkorning adabiy-estetik ideali va davr voqeliklariga munosabatini muayyan asarlar tahlili orqali ko'rsatish; – shoira dostonlarining badiiy xususiyatlarini, ularda shaxs va davr dramasi talqini masalasini o'rganish; – adiba ijodining o'ziga xosligini zamondosh shoirlar ijodi bilan muqoyasada ko'rsatib berish; – tahlil, talqin, kuzatishlarni umumlashtirib, zarur xulosalar chiqarish.
<p>Talabalarga qo'yiladigan talablar</p>	<p>Fakultativ kursni o'zlashtirish jarayonida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saida Zunnunova hayti va ijodiga oid ma'lumotlarni; - shoira ijodining o'ziga xos xususiyatlarini; - adiba ijodining bugungi kundagi ahamiyatini bilishi; - Saida Zunnunova asarlarini o'qib tahlil qilish; - shoira asarlarining badiiyati yuzasidan mulohaza yuritish; - kurs davomida olgan bilimlarini amalda qo'llashga yo'naltirish ko'nikmalariga; - kurs davomida olgan nazariy bilimlari va ko'nikmalarini amalda qo'llay olish; - shoira asarlari yuzasidan chiqargan xulosalarini amaliyotga tatbiq etish malakasiga; - kurs davomida olgan nazariy bilimlarini, egallagan ko'nikma va malakalarini amaliyotda qo'llash; - tahlil qilish hamda kundalik va kasbiy faoliyatda foydalanish kompetensiyasiga ega bo'lishi lozim.
<p>Elektron pochta orqali munosabatlar tartibi</p>	<p>Professor-o'qituvchi va talaba o'rtasidagi aloqa elektron pochta orqali ham amalga oshirilishi mumkin.</p>

Sillabus taqvim: O‘tiladigan mavzular ro‘yxati:					
№	Mavzular	Ma’ruza	Suhbat- muloqot	Munozara	Taqdimot
1	Saida Zunnunovanning hayoti va ijodiy merosi haqida umumiy ma’lumot	2 soat			
2	Shoira she’riyatining mavzular ko‘lami, badiiyati va lirik qahramoni	2 soat			
3	Saida Zunnunova dostonlarida davr fojialari talqini	2 soat			
4	Saida Zunnunovanning nasriy asarlari. “So‘qmoqlar” qissasi	2 soat			
5	Saida Zunnunova zamondoshlari xotiralarida		2 soat		
6	Lirik qahramon va shoira shaxsi munosabati		2 soat		
7	Saida Zunnunova shaxsiyati va she’riyatining lirik qahramoni muammosi			2 soat	
8	“Bir o‘ylab ko‘raylik” maqolasi tahlili			2 soat	
9	Saida Zunnunova – hikoyanavis				2 soat
10	Saida Zunnunova va Said Ahmad				2 soat
Jami		8 soat	4 soat	4 soat	4 soat
Asosiy adabiyotlar:		<p>1. Zunnunova S. Tanlangan asarlar. Uch tomlik. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti, 1976-1977.</p> <p>2. G‘afurov I. Lirikaning yuragi. – T.: Yosh gvardiya, 1982.</p> <p>3. G‘afurov I. O‘ttiz yil izhori. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti, 1987.</p> <p>4. Hasanova H. Saida Zunnunova. Adabiy portret. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot</p>			

	<p>va san'at nashriyoti, 1972.</p> <p>5. Hasanova H. Baxti kulgan shoirlar. – T.: O'zbekiston, 1976.</p> <p>6. Hasanova H. Talantli adiba. – T.: O'z.KPMKning birlashgan nashriyoti, 1968.</p> <p>7. Hasanova H. Nozik qalblar ehtirosi. – T.: Fan, 1981. 7</p> <p>8. Ergasheva Sh. Ko'ngilning mohpaykari. – T.: Universitet, 2006.</p>
Qo'shimcha adabiyotlar:	<p>1. Normatov U. Umidbaxsh tamoyillar. – T.: Ma'naviyat, 2000. .</p> <p>2. Normatov U. Tafakkur yog'dusi. – T.: Fikr-media, 2005. .</p> <p>3. Normatov U. Ufqlarning chin oshig'i. – T.: Yurist-media markazi, 2008.</p> <p>4. Norboyev B. Iste'dod, e'tiqod, zamon. – T.: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1981.</p> <p>5. Rasulov A. Tanqidchilik ufqlari. – T.: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1985.</p> <p>6. Rahimjonov N. Davr va o'zbek lirikasi. – T.: Fan, 1985.</p> <p>7. Said Ahmad. Tanlangan asarlar. Uch jildlik.– T.: Sharq NMK, 2000. Jild III: Xotiralar. Adabiy o'ylar.</p> <p>8. Said Ahmad. Qorako'z Majnun. – T.: O'zbekiston, 2001.</p> <p>9. Fozilov N. Ustozlar davrasida. – T.: Yosh gvardiya, 1988.</p>
Fan dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti	<p>1. www.ziyonet.uz</p> <p>2. www.e-tarix.uz</p> <p>3. www.ziyouz.com</p>

**“MAHMUDXO‘JA BEHBUDIY HAYOTI VA IJODI” KURSINI
O‘QITISHNING MA‘RUZA TEXNOLOGIYASI**

Vaqt: 2 soat	Talabalar soni nafar
O‘quv mashg‘ulotining shakli	Muammoli ma‘ruza
Ma‘ruza mashg‘ulotining rejasi	
O‘quv mashg‘ulotining maqsadi: Saida Zununova hayoti va ijodi haqida ma‘lumot berish. Shoira hayoti va ijodiy merosi orqali talaba yoshlarni ona Vatanga muhabbat, umuminsoniy g‘oyalar va yuksak insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalash.	
Pedagogik vazifalar: <i>O‘qituvchi:</i> - Saida Zununovanning hayot yo‘li bilan tanishtirish; - shoiraning ijod olamiga kirib kelishi, erishgan muvaffaqiyatlari va ijodiy merosi haqida ma‘lumot berish; - Saida Zunnunova asarlarida ilgari surilgan umuminsoniy g‘oyalar, fazilatlar, halollik, mehnatsevarlik g‘oyalar haqida tasavvur uyg‘otish.	O‘quv faoliyatining natijalari. <i>Talaba:</i> - Saida Zununovanning hayot yo‘li bilan tanishadi; - shoiraning ijod olamiga kirib kelishi, erishgan muvaffaqiyatlari va ijodiy merosi haqida ma‘lumotga ega bo‘ladi; - Saida Zunnunova asarlarida ilgari surilgan umuminsoniy g‘oyalar, fazilatlar, halollik, mehnatsevarlik g‘oyalar haqida tasavvur hosil qiladi.
O‘qitish uslubi va texnikasi	Vizual ma‘ruza, blits-so‘rov, bayon qilish, klaster, “BBB” texnikasi
O‘qitish vositalari	Ma‘ruzalar matni, E-board, tarqatma materiallar, grafik organayzerlar
O‘qitish shakli	Jamoa va guruh bo‘lib ishlash
O‘qitish shart-sharoiti	Elektron doska bilan jihozlangan xona

MA‘RUZA MASHG‘ULOTINING TEXNOLOGIK XARITASI

Ish bosqichlari va vaqti	Faoliyat	
	O‘qituvchi	Talaba
1-bosqich. O‘quv mashg‘ulotiga kirish. 10 daqiqa	O‘qituvchi mashg‘ulot mavzusini e‘lon qiladi. Dars maqsadini aniq tushuntiradi, har bir bosqich uchun ajratilgan vaqt hajmini aniqlaydi, darsdan kutilayotgan natijalarni eslatadi.	Talabalar mashg‘ulot mavzusi hamda bosqichlari, qoidalari, kutilayotgan natijalarni aniq tushunib oladilar. Jamoaviy ta‘limiy faoliyatga tayyor bo‘ladilar, mavzuga nisbatan qiziqish shakllanadi.
2-bosqich. Asosiy bosqich. 55 daqiqa	Ma‘ruza mashg‘uloti rejasi va tuzilishiga muvofiq ta‘lim jarayonini tashkil qiladi. Tanqid, munaqqid, adabiy jarayon tushunchsi bilan	Mashg‘ulot mavzusi bo‘yicha nimalarni bilishlari, nimalarni bilishni istashlari aniqlashtirib olinadi va bunda jadvalning 3-ustuni darsning yakuniy

	<p>tanishtiradi. Tanqiddagi o'zgarishni tushuntiradi. Badiiy matni baholash usullarini izohlaydi.</p> <p>(ma'ruza matni tayanch o'quv axborotida keltiriladi).</p> <p>Ma'ruzani bayon qilish davomida interfaol o'qitish usullarini qo'llash orqali talabalarni faollashtirishga erishadi, talabalarga muammoli savollar bilan murojaat qiladi.</p>	<p>bosqichida to'ldiriladi.</p> <p>Talabalarda ta'limiy faoliyatga nisbatan motivatsiya rivojlanadi, o'quv-bilish faoliyatlari to'g'ri rejalashtiriladi. Ularda ta'limiy maqsadlar asosida hamkorlikda ishlash, izlanish ko'nikmalari tarkib topadi.</p> <p>Talabalar o'qituvchi tomonidan berilgan muammoli savollarga shaxsiy fikr, nuqtayi nazarlaridan kelib chiqqan holda, erkin fikr bildiradilar.</p> <p>O'rganayotgan muammo yuzasidan shaxsiy fikr, munosabat tarkib topadi, talabalar faollashadi.</p> <p>Taqdimotda keltirilayotgan ma'ruza matnini tezislar shaklida yozib oladilar.</p> <p>Talabalar faol hamkorlikda ta'lim olishni o'rganadilar, ularda onglilik va mas'uliyatlilik kabi kasbiy sifatlar shakllanadi.</p> <p>Refleksiya bosqichida talabalar o'qituvchi tomonidan berilgan muammoli savollar xususida fikrlaydilar, o'z nuqtayi nazarlarini bildiradilar.</p>
<p>3-yakuniy bosqich. 10 daqiqa</p>	<p>Talabalar tomonidan ma'ruzada keltirilgan o'quv axborotining o'zlashtirilganlik darajasini aniqlash maqsadida mavzuga oid kichik esse yozish topshirig'i beriladi. Ilmiy axborot muhokama qilinadi.</p>	<p>Ilmiy axborot yozishda faol ishtirok etadilar.</p>
<p>Mustaqil ta'lim uchun topshiriq. 5 daqiqa</p>	<p>Mavzuni to'liq o'zlashtirish, muloqot vositalarining har biriga misollar tayyorlab kelish.</p>	<p>Mavzu bo'yicha maqola tayyorlaydilar.</p>

VII. KURS YUZASIDAN MASHG‘ULOTLAR VA MUSTAQIL TA’LIM YUZASIDAN KO‘RSATMALAR

O‘qitishda kasbiy yo‘naltirilganlikni amalga oshirishdagi faoliyati.

Ta’lim-tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo‘llash yuzasidan o‘qituvchining amaliy faoliyati quyidagi bosqichlar:

- innovatsion texnologiyalarning metodologik asoslarini o‘zlashtirgan holda uni pedagogik amaliyotda qo‘llash yo‘llarini belgilash;

- innovatsion texnologiyalar talablari asosida ta’lim-tarbiya jarayonini loyihalash;

- o‘qitishning barcha shakllari: ma’ruza, seminar, amaliy va laboratoriya mashg‘ulotlari, auditoriyadan tashqari mashg‘ulotlar, mustaqil ta’limning didaktik maqsadlarini e’tiborga olgan holda innovatsion texnologiyalarni tanlash va joriy etish;

- o‘qitishning asosiy shakllari bo‘lgan ma’ruza, seminar, amaliy va laboratoriya mashg‘ulotlarida o‘rganiladigan mavzuning mazmunini e’tiborga olgan holda, axborot-kommunikatsion va pedagogik innovatsiyalarni uyg‘unlashtirish va amalda qo‘llash;

- mazkur jarayondan olingan natijalarni tahlil qilish, umumlashtirish, talabalarning bilim, ko‘nikma va malakalaridagi bo‘shliqni aniqlash, ularni bartaraf etish yo‘llarini belgilashdan iborat.

Ta’lim tizimida interfaol ta’lim texnologiyalarining quyidagi shakllari mavjud:

Ta'lim innovatsiyalari bir necha turga ajratiladi:

1. Faoliyat yo'nalishiga ko'ra: pedagogik jarayonda yoki ta'lim tizimini boshqarishda qo'llaniladigan innovatsiyalar.
2. Kiritilgan o'zgarishlarning tavsifiga ko'ra: radikal, modifikatsiyalangan hamda kombinatsiyalangan innovatsiyalar.
3. O'zgarishlarning ko'lamiga ko'ra: tarmoq (lokal), modul va tizim innovatsiyalari.
4. Kelib chiqish manbasiga ko'ra: jamoa tomonidan bevosita yaratilgan yoki o'zlashtirilgan innovatsiyalar.

Zamonaviy sharoitda ta'lim samaradorligini oshirishning eng maqbul yo'li – bu mashg'ulotlarning interfaol metodlar yordamida tashkil etish.

“Interfaol” tushunchasi ingliz tilida “interact” (rus tilida “interaktiv”) “inter” – o'zaro, ikki taraflama, “act” – *harakat qilmoq, ish ko'rmoq* kabi ma'nolarni anglatadi.

Interfaol ta'lim – ta'lim jarayoni ishtirokchilarining bilim, ko'nikma, malaka hamda muayyan axloqiy sifatlarni o'zlashtirish yo'lida birgalikda, o'zaro hamkorlikka asoslangan harakatni tashkil etishga asoslanuvchi ta'lim hisoblanadi.

Interfaollik ta'lim jarayoni ishtirokchilarining bilim, ko'nikma, malaka hamda muayyan axloqiy sifatlarni o'zlashtirish yo'lida birgalikda, o'zaro hamkorlikka asoslangan harakatni tashkil etish layoqatiga egaliklaridir.

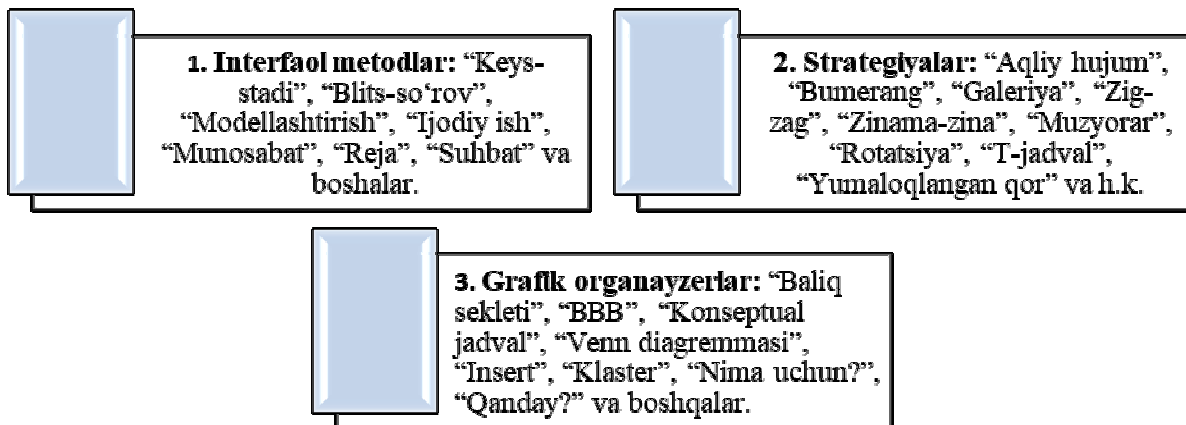
Mantiqiy nuqtayi nazardan, interfaollik, eng avvalo, ijtimoiy subyektlarning suhbat, o'zaro hamkorlikka asoslangan harakat, faoliyat olib borishlarini ifodalaydi.

An'anaviy ta'limda ham, tabiiy ravishda, suhbat asosini axborot tashkil etadi. Ammo axborot uzatishning asosiy manbai o'qituvchining tajribasi bo'lib, bu jarayonda u yetakchilik, dominantlik qiladi, ya'ni u darsning asosiy vaqtida bilimlarni og'zaki tarzida talaba (magistrant)larga yetkazib berishga intiladi. Faollik ko'rsatish talabagagina xos bo'lib, talaba (magistrant)lar bu vaziyatda sust tinglovchi bo'lib qoladi. Ularning asosiy vazifasi o'qituvchini tinglash, zarur o'rinlarda yozish, savollar bilan murojaat qilinganida javob qaytarish, kam holatlarda, ruxsat etilganidagina so'zlashdan iboratdir.

Interfaol ta'limning asosiy belgilari

Bugungi kunda respublika ta'lim muassasalarida interfaol ta'limning quyidagi eng ommaviy texnologiyalari qo'llanilmoqda:

Keyingi yillarda ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim asosiy o'rinni egallamoqda. Zamonaviy sharoitda ta'lim jarayonining barcha imkoniyatlariga ko'ra shaxsni rivojlantirish, ijtimoiylashtirish va unda mustaqil, tanqidiy, ijodiy fikrlash qobiliyatlarini tarbiyalashga yo'naltirilishi talab qilinmoqda. O'zida ana shu imkoniyatlarni namoyon eta olgan ta'lim *shaxsga yo'naltirilgan ta'lim* deb nomlanadi. Ushbu ta'lim pedagog va magistrant o'rtasidagi o'zaro munosabat hamkorlik va tanlash erkinligiga asoslanib, magistrantning qadriyat sifatida e'tirof etilishi uchun sharoit yaratadi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining quyidagi turlari farqlanadi: 1.Modulli ta'lim texnologiyasi. 2.Muammoli ta'lim texnologiyasi. 3.Interfaol ta'lim texnologiyasi. 4.Individual ta'lim texnologiyasi. 5.Masofaviy ta'lim texnologiyasi. 6.Kompyuter ta'lim texnologiyasi. 7.Hamkorlik ta'lim texnologiyasi. 8.Loyiha ta'lim texnologiyasi. 9.Dasturiy ta'lim texnologiyasi. 10.Tabaqalashtirilgan ta'lim texnologiyasi. 11.Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyasi. 12.O'yin texnologiyalari. 13.Gender ta'lim texnologiyasi. 14.Quvvatni tejoyvchi ta'lim texnologiyasi.

Mazkur ta'lim texnologiyalaridan *modulli ta'lim, muammoli ta'lim va interfaol ta'lim texnologiyalarini* faol qo'llash tavsiya qilinadi.

Ta'lim jarayonida faol qo'llanayotgan innovatsion texnologiyalardan biri **keys** stadi hisoblanadi. Keys texnologiyasi bugungi kungacha asosan iqtisod va huquq sohalarida qo'llab kelingan. Hozirgi kunda boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlarda foydalanish ham ta'lim samaradorligini oshirishi e'tirof etilmoqda.

Keys-stadi – (inglizcha *case* – to'plam, aniq vaziyat, *study* – ta'lim) keysda bayon qilingan va ta'lim oluvchilarni muammoni ifodalash hamda uning maqsadga muvofiq tarzidagi yechimi variantlarini izlashga yo'naltiradigan haqiqiy yoki sun'iy ravishda yaratilgan vaziyatning tahlil etilishiga asoslanadigan o'qitish metodi.

Keys-stadi usuli qo'llaniladigan o'quv mashg'ulotining texnologik xaritasi
Ishlar bosqichi va mazmuni

Ishlar bosqichi va mazmuni	Faoliyat	
	Ta'lim beruvchi	Ta'lim oluvchi
Tayyorgarlik	Tanishish uchun talabalarga keys materiallarini tayyorlaydi va avvalgi mashg'ulotlarda tarqatadi.	Keys mazmuni bilan tanishadilar
1-bosqich. O'quv mashg'ulotiga kirish. (5 daq.)	1.1. O'quv mashg'ulotining mavzusi, maqsadi, kutilayotgan natijalar va uni olib borish rejasi bilan tanishtiradi. Keys ahamiyatini va uni kasbiy bilimlarni rivojlanishiga ta'sirini tushuntiradi.	Diqqat qiladilar.
2-bosqich. Bilimlarni Faollashtirish (10 daq.)	2.1. Talabalar bilimini faollashtirish maqsadida mavzuning asosiy tushun-chalari bo'yicha tezkor-so'rov o'tkazadi (ilova). 2.2. Amaliy mashg'ulotda ishlash tartibi, baholash ko'rsatkich va mezonlari bilan tanishtiradi (ilova).	Savollarga javob beradilar. Muhokama qiladilar, aniqlash tiruvchi savollar beradilar.
3-bosqich. Alohida ishlash. (20 daq.)	3.1. Keys materiallarini muhokama qilishni tashkillashtiradi, ishlash qoidasi, vaziyatlarni tahlil qilish chizmasi, muammolarning ifodalanishiga e'tibor berishlariga qaratadi. 3.2. Vaziyatni mustaqil tahlil qilishni, muammoni ifodalashni, yechish yo'llarini aniqlashni, so'ngra uni yechish topshirig'ini beradi	Keys materiallarini muhokama qiladilar, aniqlaydilar, savollar beradilar. Mustaqil ravishda tahlil qilish varag'ini to'ldiradilar, muammoni yechadilar.
4-bosqich. Kichik guruhlarda ishlash (20 daq.)	4.1. Talabalarni kichik guruhlarga bo'ladi va topshiriq beradi: vaziyatni muhokama qilish va tahlil qilib ko'rish, guruh uchun vaziyatni tahlil qilish varag'ini to'ldirish, yechish tartibini ishlab chiqish, topshiriqni yechish, taqdimotga tayyorlanish	Keysni yechish va taqdimot varag'ini tayyorlash bo'yicha harakatlar qiladilar
5-bosqich. Taqdimot (20 daq.)	5.1. Taqdimot, muhokama va guruhlar taqdimotini o'zaro baholashni tashkillashtiradi. Javoblarni sharhlaydi, tahlil qilish va muammoli vaziyatni yechish jarayonida qilingan xulosalarga e'tibor qaratadi.	Guruhlar taqdimot qiladilar. Boshqa talabalar munozarada ishtirok etadilar, savollar beradilar

KONSEPTUAL JADVAL

O'rganilayotgan tushuncha, hodisa, fikrni uch va undan ortiq jihat va ko'rsatkichlari bo'yicha taqqoslashni ta'minlaydi hamda yaxshi samara beradi. Tizimli fikrlashga o'rgatish, muammoni tahlil qilish, ma'lumotlarni tuzilmaga keltirish, tizimlashtirish ko'nikmalarini rivojlantirish, o'rganilayotgan hodisalarning muhim belgilarini aniqlash, tadqiqot yo'nalishini belgilash, internetda axborot qidirish uchun tayanch so'z va iboralarni tanlash maqsadlarida tuziladi.

Jadval quyidagicha tuziladi: gorizontaal bo'yicha taqqoslanadigan tushunchalar, vertikal bo'yicha esa, ularning taqqoslanadigan turli jihat va xossalari joylashtiriladi.

Konseptual jadvalda o'zlashtirilayotgan o'quv materialining ancha qismi ixcham shaklda ifodalanadi. Bunday jadval mashg'ulotning metodik ta'minotini yanada boyitadi. Muayyan matn bo'yicha konseptual jadvallarni mikroguruhlarda aqliy hujumdan foydalanib tuzish va ularni guruh bo'yicha muhokama qilib, eng maqbul variantini qabul qilish amaliy mashg'ulotlarning "anglash" fazasida yaxshi natija berishi mumkin. Konseptual jadval yordamida bir necha kasb yoki mutaxassisliklarni taqqoslash ham mumkin. Dars davomida o'tkazilayotgan munozara davomida talabalarga konseptual jadval tuzish topshirig'ini berish tavsiya etiladi. Bunday jadval tuzishni uyga vazifa qilib berish esa talabalarning mustaqil bilish faoliyati yanada samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Fakultativ o'quv kursini o'qitishda **slaydlar, video, multivideo, qisqa metrajli hujjatli filmlardan** foydalanish mumkin. Shuningdek, o'qitishning **an'anaviy va ilg'or usullarini, shuningdek, o'qitishning an'anaviy va ilg'or uslublarini, jumladan, ekspress so'rovlar, test so'rovlari, dasturiy o'qitish, davra suhbatlarini o'tkazish, muammoli o'qitish texnik vositalarini qo'llash, ekskursiya** va boshqa usullardan foydalanish orqali amalga oshiriladi.

Mustaqil ta'lim-tarbiya jarayoni mashg'ulotlari ma'ruza, muloqot, munozara, taqdimot tarzida tashkil etiladi. Ushbu mashg'ulotlarni quyidagi algoritim (bilish, qo'llash, tahlil qilish va natija) asosida amalga oshiriladi.

Talabalarga fakultativ o'quv kursini zamonaviy usulda o'rgatish, ularning mustaqil bilim olishiga sharoit yaratish hamda olgan bilimni mustaqil ravishda baholash uchun quyidagilardan foydalaniladi:

- "Aqliy hujum", "Debatlar" "Reynstorming", "Klaster" (axborotni yig'ish), "Sinkveyn" (axborotni yig'ish, "Akvarium", "Charxpalak", "G'oyalar bahsi", "Matbuot-konferensiyasi" kabi yangi pedagogik texnologiyalaridan foydalanish.
- Talabalarni oldindan tarqatma materiallar bilan ta'minlashga erishish.
- Talabalarning kichik guruhlarga bo'lib, murabbiy-ustozlar rahbarligida mustaqil bilim olishga o'rgatish.
- ma'ruza matnidagi jadval diagramma va raqamli ma'lumotlarni oldindan tayyorlab, guruh talabalariga tarqatish. (Bu usul o'qituvchining vaqtini tejab, talabalarni ortiqcha yozishdan ozod qiladi).

- Test savollari tuzish.
- “Tayanch” iboralarni ishlab chiqib, talabalarga ularni mukammal o‘zlashtirishda ko‘maklashish.
- talabalarni zamonaviy kompyuter dasturlari asosida tayyorlangan slaydlar bilan ko‘rgazmali ma’ruza qilishga o‘rgatish kabi usullardan foydalanish mumkin.

MUSTAQIL TA’LIMNI AMALGA OSHIRISH

Talaba mustaqil tayyorlanganda fakulteti, o‘quv kursi xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- tarqatma materiallar bo‘yicha fakultativ o‘quv kurs mavzularni o‘zlashtirish. Bunda o‘qituvchi asosiy materialning bayon qilinishiga alohida ahamiyat berishi lozim bo‘ladi. Tarqatma materiallar hajmi har bir mavzu bo‘yicha 3-5 sahifa bo‘lishiga erishish kerak. Bunday ish natijalari reyting nazoratining muvofiq bosqichlarida tekshiriladi.
- O‘qitish va nazorat qilishning avtomatlashtirilgan tizimlari bilan ishlash. Bu usul mashg‘ulotlar hamda mustaqil ishga tayyorgarlik ko‘rish jarayonida qo‘llanilishi mumkin.
- O‘z-o‘zini baholash orqali bilimni uzluksiz nazorat qilish. Talaba maxsus formula yordamida o‘z bilimini o‘zi baholaydi va maxsus nazorat daftarlariga qayd etib boradi.
- Fakultativ o‘quv mavzulari bo‘yicha adabiyotlarni o‘rganish va tahlil qilish, qo‘shimcha adabiyotlar ishlash hamda ularni o‘rganish;
- Talabalarning mustaqil ta’lim va taqdimot bilan bog‘liq holda fakultativ o‘quv kursining muayyan mavzularni chuqur o‘rganish. Mustaqil ishning bu shakli barcha semestr talabalariga tavsiya etiladi.
- Internet materiallari.
- Audio manbalar.
- Axborot-resurs markazlaridagi mavjud davriy matbuot materiallari.
- Avtomatlashtirilgan o‘rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash. Bu mashg‘ulotlar talabaning bilimlarini yanada mustahkamlaydi, tafakkurini boyitadi

TAQDIMOTLARNI AMALGA OSHIRISH

Taqdimotlar fakultativ o‘quv kursda olingan bilim, malaka va ko‘nikmaning amalda qo‘llanilishi, ya’ni yangi shaxs madaniyati tarziga aylanganligi darajasini ko‘rsatuvchi indikator vazifasini o‘taydi. Taqdimotlar o‘quv taqvimiy rejada ko‘rsatilgan mavzular doirasida tavsiya etilgan mavzularga bag‘ishlanadi. Talabaning mavzuni tanlashiga imkon beriladi.

Taqdimotga tayyorlanish jarayonida talabaga quyidagi tavsiyalar va ko‘mak beriladi:

- fakultativ o‘quv kursi mavzulari bo‘yicha adabiyotlarni o‘rganish va tahlil qilish, qo‘shimcha adabiyotlar ustida ishlash hamda ularni o‘rganish.

- internet materiallarini topish va unumli foydalanish;
- audivizual manbalardan foydalanish;
- axborot resurslari markazidagi mavjud davriy matbuot materiallaridan foydalanish.

TAVSIYA ETILADIGAN TAQDIMOT MAVZULARI:

1. Saida Zunnunova – hassos shoira.
2. Saida Zunnunova she’riy to‘plamlari.
3. Saida Zunnunova – hikoyanavis.
4. Qissa janri rivojida Saida Zunnunova ijodining o‘rni va ahamiyati.
5. Saida Zunnunova dostonlari.
6. “Ruh bilan suhbat” dostonida urush mavzusi.
7. “So‘qmoqlar” qissasida milliylik.
8. Saida Zunnunova zamondoshlari xotirasida.
9. Saida Zunnunova publisistikasi.
10. Saida Zunnunova asarlarida ona obrazi.
11. Saida Zunnunova asarlarida she’riyat va ijodkor mas’uliyati mavzusi.
12. Saida Zunnunova asarlarida oila mavzusi.

VIII. FAKULTATIV KURS MAVZULARINING QISQACHA MAZMUNI

MA’RUZALAR

Birinchi mashg‘ulot: Saida Zunnunovaning hayoti va ijodiy merosi haqida umumiy ma’lumot.

O‘tkazish shakli: ma’ruza.

O‘qituvchi talabalarni Saida Zunnunova hayoti va ijodi bilan aloqador eng muhim va asosli ma’lumotlar bilan tanishtiradi. Shoiraning ijod olamiga kirib kelishi, ilk asarlari haqida ma’lumot beradi. Ijodkor yashagan tarixiy sharoit va davr ijtimoiy-siyosiy jarayonlari to‘g‘risida tasavvur uyg‘otadi. Saida Zunnunova serqirra ijodkor ekanligi, badiiy adabiyotning barcha turlarida qalam tebratgani xususida ma’lumot beradi. Shoiraning turli yillarda chop etilgan asarlari, she’riy va nasriy asarlar to‘plamlari bilan tanishtiradi. Shuningdek, shoira hayoti va ijodining o‘zbek adabiyotshunosligida o‘rganilishi xususida ham ma’lumot beradi. Saida Zunnunovaning siyosatdan xoli, chinakam she’riyat namunalarini yaratishiga turtki bo‘lgan sabablar izolanadi. Shoira hayoti va ijodini o‘rganishning ahamiyatini bugungi milliy g‘oya va mafkura negizida tushuntirib o‘tadi.

(Shu o‘rinda Saida Zunnunova hayoti va ijodi yoritilgan “Said va Saida” deb nomlangan videofilm namoyish etiladi)

Interfaol metod

Mazkur mashg'ulotda o'qituvchi Didaktik o'yin texnologiyasi (Matbuot konferensiyasi)dan foydalanadi. Matbuot konferensiyasi darsi o'qituvchining kirish so'z bilan ochiladi. U kirish so'zida darsning mavzusi, maqsadi va borishi bilan talabalarni tanishtirib, bugungi matbuot konferensiyasi Saida Zunnunova hayoti va ijodini o'rganishning muhim jihatlarini yoritish, XX asrning ikkinchi yarmidagi ijtimoiy-siyosi va adabiy hayot, shoira ijodining o'ziga xosligi masalalariga bag'ishlanishi, konferensiyada adabiyotshunos olimlar, san'at va madaniyat arboblari, soha mutaxassislari, shuningdek, respublikamiz ommaviy axborot vositalarining muhbirlari ishtirok etayotganligini qayd etadi.

“Matbuot konferensiyasi”da muhbirlarning rolini bajarayotgan talabalar olimlarga quyidagi savollar bilan murojaat etishlari mumkin:

1. Saida Zunnunovada adabiyotga havas uyg'otishda qanday omillar muhim ahamiyat kasb etdi?
2. Shoiraning ilk muvaffaqiyatlari haqida ma'lumot.
3. Saida Zunnunovaning turli-tuman janrlarda ijod qilishining boisi nimada?
4. Shoira ijodida zamonasoz va tuzumni madh etuvchi asarlar kamligiga izoh bering.

Qo'llash: tarixiy haqiqatni to'g'ri anglab yetishda, Saida Zunnunova faoliyatining o'ziga xos jihatlarini belgilab olishda hamda “O'zbek adabiyoti tarixi”, “Pedagogika”, “Tarix”, “Milliy matbuot” fanlarining tegishli mavzulariga qo'llash mumkin.

Natija: Talabalar Saida Zunnunova hayoti va ijodi to'g'risida tasavvurga ega bo'ladi. Shoira hayoti va ijodini o'rganishning maqsad va mohiyatidan hamda mamlakatimizda san'at va adabiyot sohasida amalga oshirilayotgan yangilanish jarayonlaridan xabardor bo'ladi. Talabalarda XX asr o'zbek adabiyoti, unda kechgan jarayonlarni xolisona baholash ko'nikmasi paydo bo'ladi.

Tayanch tushunchalar: Saida Zunnunova, adabiyot, o'zbek adabiyoti, ijodkor, shoira, biografiya, ijodiy meros, she'riyat, she'r, nasr, hikoya, qissa, drama, hajviy asar, tarjima.

Ikkinchi mashg'ulot: Shoira she'riyatining mavzular ko'lami, badiiyati va lirik qahramoni

O'tkazish shakli: ma'ruza.

O'qituvchi Saida Zunnunova she'riyatining mavzular ko'lami nihoyatda kenga ekanligi, biroq unda oila, onalik va ayollik baxti mavzusi yetakchilik qilishi haqida ma'lumot beradi. Shoiraning vatan, ona yurt haqidagi she'rlari xotiralar yordamida tahlil qilinadi. Shoira she'riyatining badiiyati, ularda qo'llanilgan usul va san'atlar, obrazlar rang-barangligi va o'ziga xosligi masalalari yuzasidan ma'lumot beriladi. Saida Zunnunova she'riyatining lirik qahramoniga tavsif beriladi. Shoira lirik qahramoni boshqa ijodkorlar lirik qahramoni bilan o'zaro qiyoslanadi, o'xshash va farqli jihatlarini tushuntiriladi.

(Shu o‘rinda Saida Zunnunova hayoti va ijodi haqidagi videomateriallar, shoira she‘rlari bilan aytiladigan qo‘shiqlar va o‘zi o‘qigan she‘rlardan namunalar talabalar e‘tiboriga havola etiladi)

Interfaol metod

Talabalar o‘rtasida “Adabiyotimiz malikalari” nomli blits-so‘rov o‘tkaziladi.

Qo‘llash: Har bir talaba berilgan jadvalni to‘ldiradi va o‘zbek shoiralari va adibalari haqidagi bilimlarini mustahkamlaydi. Shuningdek, bo‘sh kataklarga o‘zlariga ma‘lum bo‘lgan ijodkorlar va ularning asarlarini yozadilar. Topshiriqni to‘liq va to‘g‘ri bajargan talabalar rag‘batlantiriladi.

“Adabiyotimiz malikalari”

(Blits-so‘rov)

O‘zbek shoiralari va adibalari	Asarlari				
	1	2	3	4	5
Uvaysiy					
Nodira					
Zulfiya					
Saida Zunnunova					
Halima Xudoyberdiyeva					
Salomat Vafo					

Natija: Talabalarda Saida Zunnunova she‘riyatining mavzular ko‘lami, badiiyati va lirik qahramoni haqida tasavvur hosil bo‘ladi. O‘zbek adabiyoti rivojida shoira ijodining o‘rni va ahamiyati xususida ma‘lumotga ega bo‘ladilar.

Tayanch iboralar: lirik qahramon, she‘riyat, she‘r, poetik obraz, poetik mahorat, badiiyat, g‘oya, tuyg‘u, majoz, o‘xshatish, go‘zallik, ijod, aruz, g‘azal, badiiy tasvir vositalari.

Uchinchi mashg‘ulot: Saida Zunnunova dostonlarida davr fojialari talqini.

O‘tkazish shakli: ma‘ruza.

O‘qituvchi talabalarni Saida Zunnunovaning liro-epik asarlari, ya‘ni dostonlari haqida ma‘lumot beradi. Mazkur janrdagi dastlabki urinishlari, “Ruh bilan suhbat” “Alla” “Qo‘shnilarim” va “Lirik nutq” dostonlarining mavzusi, obrazlar olami va o‘ziga xos jihatlari tushuntiriladi. Shoira dostonlariga xos bo‘lgan mushtaraklik va davr fojialari tasviri aniq misollar yordamida tahlil qilinadi. Saida Zunnunova dostonlari zamondosh shoiralarning mazkur janrdagi asarlari bilan o‘zaro taqqoslanadi, o‘xshash va farqli jihatlari izohlanadi. SHOira dostonlarida muallif hayotining badiiy ifodasi o‘z aksini topganligi misollar yordamida tushuntiriladi.

(Shu o‘rinda Saida Zunnunova hayoti va ijodiga oid multimedia materiallari namoyish etiladi)

Interfaol metod

O‘qituvchi yoshlarga FSMU texnologiyasining to‘rt bosqichi yozilgan qog‘oz varaqlarini tarqatadi va yakka tartibda ularni to‘ldirishni iltimos qiladi.

Vazifa. Saida Zunnunova dostonlarida qanday g‘oyalar aks ettirilgan? savoli bo‘yicha quyida fikrlaringizni bayon eting?

F – fikringizni bayon eting;

S – fikringiz bayoniga biron sabab ko‘rsating;

M – ko‘rsatgan sababingizni asoslovchi misol keltiring;

U – fikringizni umulashtiring.

Yoshlarning o‘zlari yozgan fikrlarini o‘qib himoya qilishlari so‘raladi. Bu texnologiya tinglovchilarni o‘z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlash va o‘z fikrini boshqalarga o‘tkazishga, ochiq holda bahslashishga, shu bilan birga, bahslashish madaniyatini o‘rgatadi. O‘qituvchi esa ularning fikrlarini to‘g‘ri yo‘naltirish orqali mavzuni to‘g‘ri anglashlariga harakat qiladi.

Qo‘llash: Talabalar FSMU texnologiyasi asosida o‘z fikr-mulohazalarini yozma ravishda bayon etadilar va taqdimot qiladilar.

Natija: Talabalar Saida Zunnunova qalamiga mansub dostonlar, ularda ilgari surilgan g‘oyalar, mazkur asarlardagi davr fojialari talqini haqida zarur bilim, ko‘nikma, malaka va kompetensiyalarga ega bo‘ladilar.

Tayanch tushunchalar: Liro-epik tur, doston, poetik obraz, poetik mahorat, badiiyat, g‘oya, tuyg‘u, majoz, go‘zallik, talqin, davr fojialari, hayotiy chizgilar.

To‘rtinchi mashg‘ulot: Saida Zunnunovaning nasriy asarlari. “So‘qmoqlar” qissasi

O‘tkazish shakli: ma’ruza

O‘qituvchi talabalarni Saida Zunnunovaning nasriy asarlari bilan tanishtiradi. Ilk hikoyalar to‘plami – “Gulbahor” va unga kiritilgan asarlarning mavzusi, obrazlar olami haqida ma’lumot beradi. Saida Zunnunova qalamiga mansub hikoyalar, qissalarga xos bo‘lgan umumiy va farqli xususiyatlarni sanab o‘tadi. “So‘qmoqlar” qissasining keskin tanqidga uchrash sabablarini adabiy-tanqidiy manbalarga asoslangan holda tushuntiradi. Qissada ilgari surilgan g‘oya, asosiy obrazlar haqida ma’lumot beradi. “So‘qmoqlar”ning qog‘ozga tushmay qolgan sahifalari” haqida tasavvur uyg‘otadi.

(Shu o‘rinda Saida Zunnunova hayoti va ijodiga oid multimedia materiallari namoyish etiladi)

Interfaol metod

Talabalar 2 guruhga bo‘linadilar. 1-guruh Saida Zunnunova hikoyalarni, 2-guruh “So‘qmoqlar” qissasida ilgari surilgan g‘oyalar, milliy o‘zlik va

qadriyatlarining badiiy ifodasi xususidagi qarashlarni tahlil qiladi. Mashg‘ulot jarayonida olingan tushuncha va ma’lumotlar asosida to‘g‘ri va notog‘ri fikrlash holatlari ko‘rsatib beriladi. Talabalar tomonidan bildirilgan fikrlar asosli ekanligiga qarab rag‘batlantiriladi.

Qo‘llash: Har bir guruh berilgan topshiriqqa asosan taqdimotga tayyorlanadi, zarur o‘rinlarni qog‘ozga tushiradi. Tayyorgarlik bosqichi yakunlagandan so‘ng topshiriq yuzasidan taqdimot amalga oshiriladi.

Natija: Talabalar Saida Zunnunovaning nasriy asarlari, xususan hikoyalari va “So‘qmoqlar” qissasida ilgari surilgan g‘oyalar, milliy o‘zlik va qadriyatlarining badiiy ifodasi xususida ma’lumotga ega bo‘ladilar. Adiba ijodining o‘zbek nasri rivojida o‘rni va ahamiyati haqida tushuncha hosil qiladilar.

Tayanch tushunchalar: nasr, hikoya, qissa, syujet, obraz, personaj, prototip, g‘oya, voqealar rivoji, adabiy tanqid.

MULOQOTLAR

Birinchi mashg‘ulot: Saida Zunnunova zamondoshlari xotiralarida

O‘tkazish shakli: muloqot

Saida Zunnunova haqidagi xotiralarni o‘rganish shoira ijodini tushunishda muhim ahamiyatga ega ekanligi, ular muallifi nuqtai nazaridan uch guruhga bo‘linishi haqida ma’lumot beriladi. Xotiralar quyidagi tartibda tahlil qilinadi:

1. Yaqin kishilarining xotiralarini (Said Ahmad va qizi Nodiraning xotiralarini).
2. Ustozlari va shoira bilan bir davrda yashab ijod etgan adiblarning esdaliklari.
3. Shogirdlari va hamkasblarining qaydlari.

Badiiy asarlarida Saida Zunnunova yovuzlik va nohaqlikka qarshi ayovsiz kurashuvchi, yuksak insoniy fazilatlar egasi, shu bilan birga, ayollik baxtini har narsadan yuqori qo‘yuvchi ijodkor sifatida gavdalangan va bu shoira haqidagi xotiralarda tugal tasdig‘ini topganligi misollar yordamida tushuntiriladi.

Interfaol metod

Mashg‘ulot zamonaviy pedagogik texnologiyaning “Munozarali dars” metodi asosida o‘tkaziladi. Mashg‘ulot o‘qituvchining kirish so‘zi bilan ochiladi. O‘qituvchining kirish so‘zi tugagandan so‘ng “Munozarali dars”ning talablarini tushuntiradi. Bu quyidagilardan iborat:

1. Guruh talabalarini 3 yoki 4 jamoaga ajratiladi.
2. Jamoa o‘ziga nom tanlaydi (jamoaning nomi falsafiy-estetik ma’noni anglatishi kerak)
3. Har bir jamoa o‘zining yetakchi liderini saylaydi. Jamoaning fikrini lider ayta olishi mumkin, qo‘shimchalar liderning fikridan keyin bildiriladi.
4. Baholashda jamoa a‘zolarining javobidagi mustaqil fikrlash, ilmiy asoslash, hayotiy isbotlash masalalari ham hisobga olinishi ta’kidlanadi.

Bir jamoa ikkinchi jamoa fikrini tanqid qilishi, sharhlashi, qo‘shimcha fikr bildirish va ilmiy savollar bilan murojaat qilishi mumkin. Munozarali darsda jamoalarga quyidagi savollar beriladi:

1-jamoaga. Yaqin kishilarining xotiralari (Said Ahmad va qizi Nodiraning xotiralarida Saida Zunnunova qanday oila bekasi va ayol sifatida tasvirlangan?)

2-jamoaga. Ustozlari va shoira bilan bir davrda yashab ijod etgan adiblarning esdaliklarida shoira tabiati va ijodiga xos qaysi fazilatlar yorqin aks ettirilgan?

3-jamoaga. Shogirdlari va hamkasblarining qaydlarida Saida Zunnunova qanday qiyofa kasb etadi?

Qo‘llash: Har bir guruh berilgan topshiriqqa asosan taqdimotga tayyorlanadi, zarur o‘rinlarni qog‘ozga tushiradi. Tayyorgarlik bosqichi yakunlagandan so‘ng topshiriq yuzasidan taqdimot amalga oshiriladi.

Natija: Talabalar shoira haqidagi xotira va qaydlar bilan tanishish orqali ijodkor shaxsiyati va uning badiiy ijoddagi talqini haqida yaxlit tasavvurga ega bo‘ladilar. Shoira hayoti va ijodidan o‘zlari uchun ibratli jihatlarni o‘rnak sifatida oladilar.

Tayanch tushunchalar: Zamondosh, xotira, ustoz, shogird, ijodkor, shoira, shaxsiyat, ijodiy meros, she‘riyat, she‘r, ijodkor mas‘uliyati.

Ikkinchi mashg‘ulot: Lirik qahramon va shoira shaxsi munosabati

O‘tkazish shakli: muloqot

Saida Zunnunova she‘rlarining aksariyati avtopsixologik lirika namunalari ekanligi, ya‘ni ularda ijodkor shaxsiyati bilan lirik qahramon o‘rtasiga tenglik alomatini qo‘yish mumkinligi aniq misollar va xotiralar yordamida tushuntiriladi. Shoira lirik qahramoni oilasi va farzandi uchun eng og‘ir sinovlarga tayyor, soddadil, munis va mushfiq ayol bo‘lish bilan birga, kezi kelganda yovuzlik va qabohatga qarshi mardona kurashuvchi kuchli shaxs egasi ekanligi ayrim asarlari tahlili orqali ko‘rsatiladi. Shoiraning “Qog‘oz gul”, “Hammadan qoladi bu ko‘hna dunyo”, “Onangni sevgin deb”, “Insofli bo‘l deydi keksalar”, “So‘nggi yo‘l”, “Ishonch”, “Tuproq deydiki”, “Gilos shoxlariga qor qo‘ngan kabi” va boshqa she‘rlari hayot falsafasi, inson umri haqida mushohadaga chorlovchi asarlar ekanligi, unda lirik qahramon va shoira shaxsi juda yaqin turishi haqida ma‘lumot beriladi.

Interfaol metod

Mazkur mashg‘ulotda o‘qituvchi didaktik o‘yin texnologiyasi (Matbuot konferensiyasi)dan foydalanadi. Matbuot konferensiyasi darsi o‘qituvchining kirish so‘z bilan ochiladi. U kirish so‘zida darsning mavzusi, maqsadi va borishi bilan talabalarni tanishtirib, bugungi matbuot konferensiyasi “Saida Zunnunova she‘riyati tahlili” mavzuda bo‘lishi, shoiraning hayoti ham, ijodi ham insonlarni olijanolik va insonparvarlik ruhida tarbiyalashi, ma‘nan boyitishi qayd etadi. Konferensiyada adabiyotshunoslar, faylasuf-jamiyatshunos olimlar, san‘at va

madaniyat arboblari, soha mutaxassislari, ijodkor va shoirlar, shuningdek ommaviy axborot vositalari xodimlari ishtirok etayotganligini qayd etadi.

“Matbuot konferensiyasi”da muhbirlarning rolini bajarayotgan talabalar olimlarga quyidagi savollar bilan murojaat etishlari mumkin:

1. Shoira she'riyatining lirik qahramoniga tavsif bering.

2. Saida Zunnunova she'riyatining lirik qahramoni Zulfiya she'riyatining lirik qahramoniga qaysi jihatlariga ko'ra o'xshaydi yoki qaysi jihatlariga ko'ra farq qiladi?

3. Shoira she'rlarida tasvirlangan ayol obrazi qaysi xususiyatlari bilan kitobxonning ma'naviy dunyosini boyitadi?

4. Shoira lirik qahramonining ona sifatidagi fazilarlari qaysi she'rlarida yorqin ifodalangan?

5. Saida Zunnunova ijodida lirik qahramon va shoira shaxsi munosabati qanday?

6. Shoiraning aruz vaznidagi she'rlari haqida ma'lumot bering.

7. Shoira g'azallarining mashhurligi nimada deb o'ylaysiz?

Qo'llash: tarixiy haqiqatni to'g'ri anglab yetishda, Saida Zunnunova she'riyatining mohiyatini anglashda va o'zbek adabiyoti tarixidagi o'rnini belgilashda “O'zbek adabiyoti tarixi”, “Badiiy tahlil asoslari” fanlarining tegishli mavzulariga qo'llash mumkin.

Natija: Talabalar Saida Zunnunova she'riyatining lirik qahramoni uchun shoira shaxsi asos bo'lib xizmat qilganligi, shoiraning hayoti va ijodi bugungi kun yoshlari uchun ibrat maktabi bo'lib xizmat qilishini anglab yetadilar.

Tayanch tushunchalar: lirik qahramon, she'riyat, she'r, poetik obraz, poetik mahorat, badiiyat, g'oya, tuyg'u, majoz, o'xshatish, go'zallik, ijod, aruz, g'azal, badiiy tasvir vositalari.

MUNOZARALAR

Birinchi mashg'ulot: Saida Zunnunova shaxsiyati va she'riyatining lirik qahramoni muammosi

O'tkazish shakli: munozara.

Mazkur mashg'ulot avvalgi mavzuni to'ldirishga va mustahkamlashga xizmat qiladi. Mashg'ulotda talabalarning mustaqil faoliyatiga va faolligiga e'tibor qaratiladi. Talabalar Saida Zunnunovaga qalamiga mansub she'rni ifodali o'qiydilar va tahlil qiladilar. Shu jarayonda ular shoira she'riyatining mavzusi, obrazlar olami va unda ilgari surilgan g'oyalar haqida tushuncha hosil qiladilar.

Interfaol metod

Mashg'ulot zamonaviy pedagogik texnologiyaning “Munozarali dars” metodi asosida o'tkaziladi. Mashg'ulot o'qituvchining kirish so'zi bilan ochiladi. O'qituvchining kirish so'zi tugagandan so'ng “Munozarali dars”ning talablarini tushuntiradi. Bu quyidagilardan iborat:

1. Guruh talabalari 3 yoki 4 jamoaga ajratiladi.
2. Jamoa o'ziga nom tanlaydi (jamoaning nomi falsafiy-estetik ma'noni anglatishi kerak)
3. Har bir jamoa o'zining yetakchi liderini saylaydi. Jamoaning fikrini lider ayta olishi mumkin, qo'shimchalar liderning fikridan keyin bildiriladi.
4. Baholashda jamoa a'zolarining javobidagi mustaqil fikrlash, ilmiy asoslash, hayotiy isbotlash masalalari ham hisobga olinishi ta'kidlanadi.

Bir jamoa ikkinchi jamoa fikrini tanqid qilishi, sharhlashi, qo'shimcha fikr bildirish va ilmiy savollar bilan murojaat qilishi mumkin. Munozarali darsda jamoalarning har biri Saida Zunnunovaning bitta she'rini oladi, birgalikda tahlil qiladi. She'rni o'rganish va tahlil qilish uchun vaqt beriladi. Belgilangan vaqt tugagandan so'ng jamoalar taqdimoti tinglanadi. Talabalar raqib jamoa tomonidan bildirilgan fikrlarga o'z munosabatlarini bildirishlari talab etiladi.

Qo'llash: tarixiy haqiqatni to'g'ri anglab yetishda, Saida Zunnunova she'riyatining mohiyatini anglashda va o'zbek adabiyoti tarixidagi o'rnini belgilashda "O'zbek adabiyoti tarixi", "Badiiy tahlil asoslari" fanlarining tegishli mavzulariga qo'llash mumkin.

Natija: Talabalar Saida Zunnunova she'riyatining lirik qahramoni uchun shoira shaxsi asos bo'lib xizmat qilganligi, shoiraning hayoti va ijodi bugungi kun yoshlari uchun ibrat maktabi bo'lib xizmat qilishini anglab yetadilar.

Tayanch tushunchalar: lirik qahramon, she'riyat, she'r, poetik obraz, poetik mahorat, badiiyat, g'oya, tuyg'u, majoz, o'xshatish, go'zallik, ijod, aruz, g'azal, badiiy tasvir vositalari.

Ikkinchi mashg'ulot: "Bir o'ylab ko'raylik" maqolasi tahlili

O'tkazish shakli: munozara.

O'qituvchi talabalarga Saida Zunnunovaning "O'zbekiston madaniyati" gazetasida 1977-yil 4-fevral kuni chop etilgan "Bir o'ylab ko'raylik" sarlavhali maqolasi haqida ma'lumot beradi. Maqolada iste'dod tarbiyasi, ijodkorga munosabat, tanqidchilik mas'uliyati, badiiy asar tili, ona tili va adabiyot darslarini o'qitishdagi muammolar tahlil qilinganligi tushuntiriladi. Shuningdek, tanqidiy maqola va taqrizlarning saviyasi yuqori emasligi, borlari ham bir qolipda ekanligi, sohada yangilanish, izlanish ko'zga tashlanmayotganligi, badiiy asar tili ustida mukammal ilmiy ishlar qilish payti yetganligi, ommaviy axborot vositalarida adabiy til me'yorlari buzilishining oldini olish til sofligi, taraqqiyoti uchun zarurligi, insonda kitobga mehrni bolalikdan uyg'otish lozimligi, bu borada ota-onalarga, ona tili va adabiyot fani o'qituvchilariga qat'iy talab qo'yish orqali samaraga erishish mumkinligi haqidagi fikrlari tahlil qilinadi.

Interfaol metod

Mashg'ulot zamonaviy pedagogik texnologiyaning "Insert texnikasi" metodi asosida o'tkaziladi. Mazkur metod talabalarda yangi axborotlar tizimini qabul qilish va bilimlarni o'zlashtirilishini yengillashtirish maqsadida qo'llaniladi,

shuningdek, bu metod talabalar uchun xotira mashqi vazifasini ham o‘taydi. O‘qituvchi yangi mavzu mohiyatini yorituvchi matnni talabalarga tarqatadi. Talabalarga individual tarzda matn bilan tanishib chiqib, o‘z shaxsiy qarashlarini maxsus belgilar orqali ifodalaydilar. Matn bilan ishlashda talabalarga quyidagi maxsus belgilardan foydalanish tavsiya etiladi:

“V” – tanish ma'lumot.

“?” – mazkur ma'lumotni tushunmadim, izoh kerak.

“Q” – bu ma'lumot men uchun yangilik.

“–” bu fikr yoki mazkur ma'lumotga qarshiman?

Belgilangan vaqt yakunlangach, talabalar uchun notanish va tushunarsiz bo‘lgan ma'lumotlar o‘qituvchi tomonidan tahlil qilinib, izohlanadi, ularning mohiyati to‘liq yoritiladi. Savollarga javob beriladi va mashg‘ulot yakunlanadi.

Natija: Talabalar o‘z davrida Saida Zunnunova til va adabiyot, uni o‘qitish bilan bog‘liq dolzarb masalalarni kuyunchaklik bilan ko‘tarib chiqqanligi haqida tasavvurga ega bo‘ladilar. Mavzu orqali bugungi kundagi ona tili, adabiyot, kitobxonlik va o‘qitish masalalariga e‘tibor qaratadilar.

Tayanch tushunchalar: maqola, muammo, iste‘dod tarbiyasi, ijodkorga munosabat, tanqidchilik mas‘uliyati, badiiy asar tili, ona tili va adabiyotni o‘qitish, fikr-mulohaza.

TAQDIMOTLAR

Birinchi mashg‘ulot: Saida Zunnunova – hikoyanavis

O‘tkazish shakli: taqdimot

Taqdimotda Saida Zunnunova ijodini lirik she‘rlar yozishdan boshlab, vaqt o‘tishi, hayotga munosabati va dunyoqarashida ro‘y bergan o‘zgarishlar natijasida so‘z san‘atining boshqa janrlariga ham murojaat eta boshlaganligi tushuntiriladi. Adiba sifatida “Gulbahor”, “Povest va hikoyalar”, “Gulxan”, “Do‘stlik”, “Qanot”, “Olov”, “Ko‘chalar charog‘on”, “Qizposhsha”, “Bo‘ylaringdan o‘rgilay”, “Chakak” kabi nasriy asarlar to‘plamlariga mualliflik qilganligi, hikoyalari asosida badiiy va videofilmlar suratga olinganligi haqida ma‘lumot beriladi. Hikoyachilikdagi muvaffaqiyatlarida Said Ahmadning o‘rni va ta‘siri masalalari yoritiladi. Saida Zunnunovanning “Chakak” to‘plamiga kiritilgan hajviy hikoyalari va ularda tanqid qilingan illatlar xususida so‘z yuritiladi.

Qo‘llash: Slayd-shou usulida Saida Zunnunova hikoyalari va hikoyanavislikdagi mahorati haqida ma‘lumot beriladi.

Natija: Talabalar Saida Zunnunovanning nasriy janrlarda ham barakali ijod qilganligi, hikoyanavislik mahorati haqida tasavvurga ega bo‘ladilar.

Tayanch tushunchalar: nasr, hikoya, qissa, syujet, obraz, personaj, prototip, g‘oya, voqealar rivoji, adabiy tanqid, ona obrazi.

(Taqdimot davomida Saida Zunnunovanning “Go‘dak hidi” hikoyasi asosida suratga olingan qisqa metrajli film namoyish etiladi)

Ikkinchi mashg‘ulot: Saida Zunnunova va Said Ahmad
O‘tkazish shakli: taqdimot

Taqdimotda Saida Zunnunova va Said Ahmad tomonidan qurilgan adabiy oila haqidagi xotiralar, fikrlar haqida ma’lumot beriladi. Saida Ahmadning “Yo‘qotganlarim va topganlarim” asaridagi shoira haqidagi xotiralar tahlil qilinadi. O‘zbek adabiyotidagi “adabiy oilalar” haqida umumiy ma’lumot beriladi. Oybek va Zarifa Saidnosirova, Abdulla Qahhor va Kibriyo Qahhorova kabi munosib juftliklar qatorida Said Ahmad va Saida Zunnunova “hayotiy ittifoqi” G‘afur G‘ulom ta’biri bilan aytganda “ma’qul juftlikning namunasi” sifatida ularning ijodiy biografiasiga ta’siri nuqtai nazaridan o‘rganiladi.

Qo‘llash: Taqdimot natijalarini “O‘zbek adabiyoti tarixi”, “Badiiy tahlil asoslari” fanlarining amaliy va seminar mashg‘ulotlarida qo‘llash mumkin.

Natija: Talabalar Said Ahmad va Saida Zunnunova o‘rtasidagi sevgi-sadoqat masalasining yoshlar tarbiyasidagi o‘rni haqida tasavvurga ega bo‘ladilar. Har ikki ijodkorning bir-biriga adabiy ta’siri masalasi haqida ma’lumot oladilar.

Tayanch tushunchalar: adabiy oila, xotira, ijodkor, shoira, adib, shaxsiyat, ijodiy meros, ijodiy hamkorlik.

IX. O‘QUV-USLUBIY ADABIYOTLAR VA ELEKTRON RESURSLARI RO‘YXATI

Asosiy darslik va o‘quv qo‘llanmalar

1. Zunnunova S. Tanlangan asarlar. Uch tomlik. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 1976-1977.
2. G‘afurov I. Lirikaning yuragi. – T.: Yosh gvardiya, 1982.
3. G‘afurov I. O‘ttiz yil izhori. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 1987.
4. Hasanova H. Saida Zunnunova. Adabiy portret. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 1972.
5. Hasanova H. Baxti kulgana shoirlar. – T.: O‘zbekiston, 1976.
6. Hasanova H. Talantli adiba. – T.: O‘z.KPMKning birlashgan nashriyoti, 1968.
7. Hasanova H. Nozik qalblar ehtirosi. – T.: Fan, 1981.
8. Ergasheva SH. Ko‘ngilning mohpaykari. – T.: Universitet, 2006.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Normatov U. Umidbaxsh tamoyillar. – T.: Ma’naviyat, 2000.
2. Normatov U. Tafakkur yog‘dusi. – T.: Fikr-media, 2005.
3. Normatov U. Ufqning chin oshig‘i. – T.: Yurist-media markazi, 2008.

4. Norboyev B. Iste'dod, e'tiqod, zamon. – T.: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1981.
5. Rasulov A. Tanqidchilik ufqlari. – T.: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1985.
6. Rahimjonov N. Davr va o'zbek lirikasi. – T.: Fan, 1985.
7. Said Ahmad. Tanlangan asarlar. Uch jildlik. III: Xotiralar. Adabiy o'ylar. – T.: Sharq NMK, 2000.
8. Said Ahmad. Qorako'z Majnun. – T.: O'zbekiston, 2001.
9. Fozilov N. Ustozlar davrasida. – T.: Yosh gvardiya, 1988.

Elektron resurslar

10. www.ziyonet.uz
11. www.e-tarix.uz
12. www.ziyouz.com
13. www.qr.natlib.uz
14. www.media.natlib.uz
15. www.diss.natlib.uz